

Riigikogu põhiseaduskomisjon
Lossiplats 1a
15165 Tallinn

Meie 22.11.2006.a nr 1-8/162

**Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu ning avaliku
teabe seaduse ja sellega seonduvate seaduste
muutmise seaduse eelnõu**

Eesti Advokatuur pöördub Riigikogu põhiseaduskomisjoni poole seoses Justiitsministeeriumis koostatud ning Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud isikuandmete kaitse seaduse eelnõu ning avaliku teabe seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõuga.

Nimelt pöördus justiitsministri poolt moodustatud isikuandmete kaitse seaduse muutmise töörühma juht Ülle Madise 23.08.2005.a Eesti Advokatuuri poole palvega teavitada töörühma isikuandmete kaitse seaduse rakendamisel ilmnenuv probleemidest ja aidata probleemidele läbimõeldud lahenduste leidmisel. Eesti Advokatuur edastas nimetatud töörühmale advokaatide A. Nõmperi, M. Maksingu, C. Plaksi, G. Ginteri, N. Kikkase, J. Tehveri ja A. Filjajevi arvamused.

Justiitsministeerium saatis töörühma poolt väljatöötatud seaduse eelnõu Eesti Advokatuurile arvamuse avaldamiseks 09.05.2006.a ning advokatuur esitas arvamuse 21.06.2006.a. Nimetatud arvamuses ei käsitletud enam eelmises kirjas esitatud probleeme. Eelnõus olid advokaatide poolt välja toodud probleemid lahendatud aga vaid osaliselt.

Eesti Advokatuur pöördus uuesti Justiitsministeeriumi poole 13.09.2006.a kirjaga nr 1-9/124 juhtides Justiitsministeeriumi tähelepanu mõningatele olulistele probleemidele, mis advokaatidel on tekkinud isikuandmete kaitse seaduse rakendamisel (ning ka seoses avaliku teabe seadusega). Justiitsministeerium ei ole advokatuuri kirjale vastanud, samuti ei kajastu meie poolt tehtud märkused nimetatud eelnõudes ega ka neile lisatud märkustega arvestamise tabelites.

Eesti Advokatuur esitab Teile kui nimetatud eelnõude menetlejale Justiitsministeeriumile korduvalt esitatud märkused, palvega võimaluse korral nendega eelnõude menetlemisel arvestada.

1. Liiklusregister

Eesti Riiklik Autoregistrikeskus (ARK) keeldub advokaatidele väljastamast teavet liiklusregistrisse kantud sõidukite kohta toetudes liiklusseaduse (LS) §-ile 65. ARK tõlgendab

seada sätet nii, et andmete väljastamine võib toimuda ainult andmesubjekti kirjalikul nõusolekul. LS § 65 lg 2 näeb ette täiendavad volitused liiklusregistri andmete juurdepääsuks (riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutus, notar ja kohtutäitur seaduskohaste ülesannete täitmiseks vajalikele andmetele). Loetelus advokaadi õigust andmeid saada sätestatud ei ole.

Justiitsministeerium on oma 03.01.2005.a kirjas nr 3-2-04/13884 ARK-ile leidnud, et kuivõrd advokatuuriseadusest tuleneb riigiasutusele kohustus advokaadile õigusabi osutamiseks vajalikke andmeid anda ning kuivõrd ka liiklusseadus ei välista sõnaselgelt ega ka normi mõttest ja eesmärgist tulenevalt advokaadile liiklusregistrisse kantud andmete juurdepääsu võimaldamist, peaks advokaadile vastava juurdepääsu võimaldama. Mõõndes seejuures, et liiklusseaduse sätted on mitmetitõlgendatavad ning kaaluda tasuks vastava regulatsiooni täpsustamist.

Seega on ka Justiitsministeerium leidnud, et liiklusregistrist advokaadile andmete väljastamise regulatsiooni tuleb õigusselguse põhimõttest lähtudes täpsustada.

Advokatuur teeb ettepaneku täiendada liiklusseaduse § 65 lg 2 loetelu advokaadiga ning kaaluda tõsiselt liiklusregistri avalikuks muutmist sarnaselt kinnistusraamatule.

2. Maksusaladus

Maksu- ja Tolliamet tõlgendab maksukorralduse seadust (MKS) selliselt, et maksuhalduril on maksusaladuse hoidmise kohustus ning teavet võib ta anda vaid MKS § 29 loetletud isikutele. Advokaati nende isikute loetelus ei ole. Samas on prokuröri, uurijal ning kohtul õigus neid andmeid MKS § 29 alusel saada. See seab näiteks kriminaalasjas kaitsja oluliselt raskemasse olukorda, kui seda on uurija või prokurör.

Advokatuur teeb ettepaneku lisada maksukorralduse seaduse § 29 loetellu ka advokaat oma kutseülesannete teostamisel ja põhistatud taotluse esitamisel (see jätab kaalutlusõiguse maksuhaldurile otsustada, kas andmete saamine on põhjendatud).

3. Perekonnaseis

Perekonnaseaduse (PrKS) § 109 lg 3 kohaselt väljastatakse perekonnaseisuakti ärakiri kohtule, prokuratuurile, politseile, perekonnaseisuasutusele, eestkostesutusele, notarile, rahvastikuregistri volitatud töötlejale, kohtutäiturile, kodakondsus- ja migratsiooniametnikule ning täisealisele isikule, kelle kohta perekonnaseisuakt on koostatud, ja teistele isikutele õigustatud huvi olemasolu korral.

Perekonnaseisuamet ei väljasta advokaatidele andmeid, kas üks või teine isik on abielus. Sellest tulenevalt ei ole tihti võimalik hinnata isiku varalist seisundit ja tema vastu hagi esitamise otstarbekust. Pole võimalik tuvastada enne kohtusse pöördumist, kas isiku nimele registreeritud vara on tema lahus- või ühisvara.

Advokatuur teeb ettepaneku lisada advokaat perekonnaseaduse § 109 lg 3 loetellu.

4. Ehitisregister

Ehitusseaduse § 58 lg 1 kohaselt on ehitisregistri andmed avalikud ja need avaldatakse ehitisregistri veebilehel. Siiski on ehitisregister piiratud juurdepääsuga ega võimalda nt ehitisel omaniku tuvastamist. Ehitisregistri vastutav ja volitatud töötaja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium keeldub võimaldamast juurdepääsu teatud andmetele, viidates IKS-ile (§ 11 lg 1 ja § 16).

Seega on tegemist praktikas tõusetunud probleemiga IKS-i rakendamisel, sest ehitusseaduse kohaselt on ehitisregister avalik ning ehitusseadus on IKS-i suhtes eriseaduseks.

Advokatuur teeb ettepaneku rõhutada isikuandmete kaitse seaduse eelnõu seletuskirjas, et IKS võimaldab teha eriseadustega erandeid isikuandmete töötlemisel.

5. Muinsuskaitse seadus

Isikuandmete kaitsega on seotud ka probleem, et kohalik omavalitsus ja Muinsuskaitseamet keelduvad väljastamast müügilepingute ära kirju, mis on neile esitatud muinsuskaitse seaduse § 27 tuleneva ostueesõiguse teostamiseks. Keeldumise alusena viidatakse AvTS § 35 lg 1 p 10 ja 11, mis ei ole asjakohane, sest tegemist on avaliku teabega ning isikuandmete ja eraelu kaitsega võib tegemist olla vaid osaliselt, kindlasti mitte kogu lepingu ulatuses.

Avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu üks põhimõtteid on, et riigi raha kulutamine peab olema läbipaistev ning avalik, samast põhimõttest lähtudes peaks ka muinsuskaitse seaduse alusel koostatavad müügilepingud olema avalikud.

Advokatuur teeb ettepaneku kaaluda avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu juures, kas antud probleemi lahendamiseks on võimalik AvTS-i täpsustada.

6. Advokatuuriseaduse § 41

Õigusabi osutamisel on tavapärasel olukorral, kus advokaat vajab kvaliteetset teenust osutamiseks andmeid, kas vaidluses osaleva vastaspoole või muude isikute kohta. Seega vajab advokaat oma kutsetegevuses võimalust töödelda isikuandmeid ka andmesubjekti nõusolekuta. Isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 11 lg 1 (eelnõu § 10 lg 1) kohaselt peab sellise erandi sätestama seadus.

Advokatuuriseaduse § 41 lg 1 p 2-4 kohaselt on vandeadvokaat pädev koguma tõendeid; vabalt valima ja kasutama seadusega kooskõlas olevaid vahendeid ja viise õigusteenuse osutamisel ning saama riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutusest õigusteenuse osutamiseks vajalikke andmeid, tutvuma dokumentidega ning saama neist ära kirju ja väljavõtteid, kui andmete ja dokumentide saamine ei ole advokaadile seadusega keelatud.

Advokatuuriseadus ei sätesta aga üheselt advokaadi õigust töödelda isikuandmeid andmesubjekti nõusolekuta. Praktikas on see tekitanud probleeme, sest mitmete ametkondade seisukohalt ei ole AdvS regulatsioon piisav, et teha IKS-ist erandit.

Samas on ka Justiitsministeerium leidnud, et advokaadi puhul eristatakse tema õigust andmeid saada teiste füüsiliste ja juriidiliste isikute õigustest, tulenevalt tema seadusega ettenähtud kohustusest tegutseda kliendi huvides. Seadusandja on, olles seadnud advokaadile kui

professionaalsele õigusteenuse osutajale seadusega kõrged nõudmised kvalifikatsiooni ning ametikohustuste osas, andnud nende kohustuste edukaks täitmiseks teatud täiendavad õigused.

Lisaks advokaadile esitatavatele kõrgetele nõuetele ning advokatuuri liikmete üle tõhusa sõltumatu järelevalve teostamisele, tuleb rõhutada ka advokaadi konfidentsiaalsuse kohustust. Advokaat on kohustatud hoidma talle õigusteenuse osutamisel teatavaks saanud andmeid konfidentsiaalsena. Seetõttu on põhjendatud advokaatidele õigusteenuste osutamiseks vajalikele isikuandmetele juurdepääsu võimaldamine.

Seega tuleb advokatuuriseadust selles osas täpsustada.

Advokatuur teeb ettepaneku lisada advokatuuriseaduse § 41 lg 1 p 4 esimese lauseosa lõppu „sealhulgas isikuandmeid sisaldavat teavet” (*saama riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutusest õigusteenuse osutamiseks vajalikke andmeid, sealhulgas isikuandmeid sisaldavat teavet; tutvuma dokumentidega jne*).

Lugupidamisega

Aivar Pilv
Esimees

Ärakiri: Justiitsministeerium

Marin Vallikivi 6 260 461
marin.vallikivi@advokatuur.ee